

Tampereen yliopisto  
Johtamisen ja talouden tiedekunta  
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Jouni Vilkkä

# Globaali progressiivinen pääomavero sosialistisena politiikkana

Jouni Vilkkä, A248011

jouni.vilkka@gmail.com

Valtio-opin johdantokurssi

POLPOP02

Koko kurssin suoritus, 5 op

Ohjaaja: Tapio Raunio

22.9.2020

# Sisällysluettelo

|                                                         |           |
|---------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. Esseen rakenne</b>                                | <b>1</b>  |
| <b>2. Sosialismi</b>                                    | <b>1</b>  |
| <b>3. Pääoma ja rahan liikkuminen globaalisti</b>       | <b>3</b>  |
| <b>4. Nykyinen globaali järjestelmä</b>                 | <b>5</b>  |
| <b>5. Pääoman kasautuminen ja sen haittavaikutuksia</b> | <b>9</b>  |
| <b>6. Pikettyn ehdotus globaalista pääomaverosta</b>    | <b>12</b> |
| <b>7. Globaalin veron sosialistiset piirteet</b>        | <b>14</b> |
| <b>Lähteet</b>                                          | <b>14</b> |

# 1. Esseen rakenne

Tässä esseessä selitän lyhyesti, miksi Thomas Piketty on ehdottanut globaalia pääomaveroa ja miksi ehdotusta voi pitää sosialistisena ajatuksena. Luvuissa 2 ja 3 selitän sitten mitä tarkoitan sosialismilla ja pääomalla. Luvussa 4 käyn läpi nykyisen globaalin poliittisen ja talousjärjestelmän piirteitä. Luvussa 5 esittelen muiden muassa Pikettyn pääoman kasautumista koskevaa kritiikkiä. Luvussa viimein selitän Pikettyn ehdotuksen globaalin talousjärjestelmän vikoja korjaavasta verotuksesta. Lopuksi luvussa 6 perustelen, miksi Pikettyn näkemystä voi pitää sosialistisena.

Tärkeimpänä lähteenäni käytän Pikettyn teosta *Pääoma 2000-luvulla*<sup>1</sup>. Kansainvälisten järjestöjen osalta luvussa 4 lähteenäni on Hurdin teos *International Organizations*<sup>2</sup>. Näiden lisäksi käytän lähteenäni Heywoodin politiikkaa (*Politics*<sup>3</sup>) ja poliittisia ideologioita (*Political Ideologies*<sup>4</sup>) käsitteleviä yliopiston kurssikirjoja, sekä hieman myös Pikettyn maineikkaan teoksen kanssa samoihin aikoihin ilmestynyttä Herrmannin teosta *Pääoman voitto*<sup>5</sup>, joka on yleisesitys pääomasta ja sen historiasta.

## 2. Sosialismi

Heywoodin mukaan termi sosialismi tulee latinan sanasta *sociare*, joka tarkoittaa “yhdistää tai jakaa”. Heywood kertoo, että sosialismi on perinteisesti määrittynyt kapitalismin vastaisuutena ja pyrkinyt tarjoamaan kapitalismia humaanimman vaihtoehdon politiikassa. Sosialistit painottavat yhteistyötä kilpailun sijaan pitävät tasa-arvoa keskeisimpänä arvonaan.<sup>6</sup>

---

<sup>1</sup> Piketty 2016.

<sup>2</sup> Hurd 2018.

<sup>3</sup> Heywood 2012.

<sup>4</sup> Heywood 2013.

<sup>5</sup> Herrmann 2015.

<sup>6</sup> Heywood 2012, 97.

Kuten sanan latinalaisesta juurestakin voi arvata, sosialismissa on keskeistä resurssien yhdistäminen ja oikeudenmukainen jakaminen esimerkiksi verotuksen avulla. Tavoitteena on yhteiskunta, jossa kaikki ovat mahdollisimman yhdenvertaisia tai tasa-arvoisia (equal). Tämän egalitarianismin tärkeimmiksi perusteluiksi Heywood nostaa kolme argumenttia: (1) Sosiaalinen tasa-arvo ylläpitää oikeudenmukaisuutta tai reiluuutta. Varallisuuden tasa-arvo ei tyypillisesti johdu sosialistien mukaan eroista yksilöiden kyvykkyydessä, kuten jotkut väittävät, vaan yhteiskunnan rakenteellisesta epätasa-arvoisuudesta. (2) Sosiaalinen tasa-arvo vahvistaa solidaarisuutta, mikä johtaa yhteisöllisyyteen ja yhteistoimintaan. Epätasa-arvo sen sijaan johtaa konfliktiin ja yhteiskunnan epävakauteen. (3) Kaikkien yhteiskunnan jäsenten perustarpeiden tyydyttäminen on sosialistien mielestä välttämätöntä heidän vapautensa toteutumisen kannalta. Koska perustarpeet ovat pitkälti samat kaikilla, varallisuuden pitää jakautua tasa-arvoisesti. Sosialismin eri muotojen edustajat ovat nähneet tämän jakamisen eri tavoin. Marxilaiset haluavat kollektivisoida yksityisomaisuuden ja jakaa varallisuuden tasan. Sosiaalidemokraatit sen sijaan haluavat jakaa varallisuutta hyvinvointivaltion kautta hyödyntäen progressiivista verotusta.<sup>7</sup>

Koska sosiaalidemokratia on käsittääkseni suosituin sosialismin muoto maailmalla ja etenkin Euroopassa ja vähintäänkin Suomessa, tarkoitan tässä esseessä sosialismilla lähinnä juuri sosiaalidemokratiaa. Senkin sisällä riittänee erilaisia näkemyksiä, mutta oleellista tämän esseen kannalta ovat progressiivisen verotuksen ja hyvinvointivaltion ajatukset.

Heywoodin mukaan sosiaalidemokratialta puuttuu fundamentalistisen sosialismin teoreettinen koherenttius, sillä se hyväksyy kapitalismin olevan ainoa luotettava keino tuottaa vaurautta, mutta samalla se haluaa jakaa tätä vaurautta moraalisin perustein sen sijaan, että noudattaisi tässäkin vapaata markkinataloutta. Sosiaalidemokratian keskeinen piirre on sen pyrkimys olla altavastaaajien, heikkojen ja haavoittuvaisten puolella.<sup>8</sup>

Toisin kuin marxilaiset, sosiaalidemokraatit eivät Heywoodin mukaan pyri vallankumoukseen, vaan kapitalismin humanisointiin. Hyvinvointivaltion tulee sen mukaan tasapainottaa markkinataloutta valtion ohjauksella ja säätellyllä.<sup>9</sup> On esitetty, että sosialismi olisi menettänyt

---

<sup>7</sup> Heywood 2012, 103 - 106.

<sup>8</sup> Heywood 2013, 43 - 45.

<sup>9</sup> Heywood 2012, 128, 131.

merkityksensä 2000-luvulla kiihtyneen globalisaation takia, mutta Heywoodin mukaan siitä onkin muodostunut globaalin riiston ja epätasa-arvon kritiikin perusta. Kuten Heywood huomauttaa, jo varhaiset sosialismin teoreetikot Marx ja Engels ennakoivat ja kritisoivat näitä nykyisen kapitalismin piirteitä kirjoituksissaan.<sup>10</sup>

### 3. Pääoma ja rahan liikkuminen globaalisti

Herrmann ilmoittaa heti kirjansa alussa, että pääoma ei tarkoita rahaa, vaan tehokkaita tuotantoprosesseja ja teknistä edistystä. Paljon myöhemmin kirjassaan (luvussa 9) hän selittää, että raha on “arvoitus”, sosiaalinen konventio vaihdantaa varten. Pankkien luottotoiminnan ansiosta rahan määrä alkoi kasvaa nopeasti, “sillä jokaisen uuden luoton myötä rahaa syntyi tyhjästä” ja nykyrahaa kutsutaankin luottorahaksi. Vaikka raha ei olekaan sama kuin pääoma, rahasta tulee pääomaa, kun se investoidaan tuotteiden valmistukseen, kuten tuotantolaitteisiin.<sup>11</sup>

Yhteiskunnan kannalta on merkittävää, kuten Herrmann huomauttaa, että raha ei rikastuta yhteiskuntaa. Vaurastuakseen eli varautuakseen tulevaan, yhteiskunnan pitäisi investoida infrastruktuuriin ja tuottavaan pääomaan, ei suinkaan hamstrata rahaa.<sup>12</sup>

Maailman näennäinen rikastuminen on Herrmannin mukaan illuusio, sillä kyse on vain rahoitusomaisuuden räjähdysmäisestä, epäterveestä kasvusta. Omaisuuden näennäisarvo voi vaihdella, vaikka reaali maailmassa mikään ei muutu. Rahoitusomaisuus voi kuitenkin lisääntyä vain kansantuloa vastaavasti, tai ennemmin tai myöhemmin seuraa romahdus. Viimeisen yli 30 vuoden aikana on luotu keinottelemalla omaisuutta, jolla ei ole todellista vastinetta reaalityoudessa. Keinottelun avulla vain omaisuuden nimellinen arvo, rahamäärä, kasvaa, mutta esimerkiksi osakekurssin kasvu ei johda entistä suurempaan tuotantoon, koska pääoma ei ole kasvanut. Kun tämä ristiriita viimein huomataan, kuten aina välillä tapahtuu, seuraa kapitalismille tyypillinen kriisi.<sup>13</sup>

---

<sup>10</sup> Heywood 2012, 136 - 137.

<sup>11</sup> Herrmann 2015, 10, 115, 120, 122 - 124.

<sup>12</sup> Herrmann 2015, 126.

Kapitalismille tyypilliset kriisit eivät ole kapitalismin kannattajien mielestä välttämättä huono asia, sillä lamalla voi olla “puhdistava vaikutus” kun elinkelvottomat yritykset kaatuvat.<sup>14</sup> Kriisiytyminen siis vaikuttaa kapitalismin ominaisuudelta. Se, pitääkö tätä huonona asiana vai ei, on sitten jo poliittinen näkemys.

Nykymaailmassa raha siirtyy digitaalisesti silmänräpäyksessä maapallon toiselle puolelle. Jos hyväksytään, että raha ei ole sama kuin pääoma, on hyväksyttävä myös, että “pääoma ei ole vailla isänmaata eikä kuljeskele maailmalla vapaasti ympäriinsä”, kuten Herrmann kirjoittaa.<sup>15</sup>

Jos investoidaan toiselle mantereelle, se tarkoittaa myös rahan siirtymistä, kun vaikkapa tuotantolaitoksen rakentajille täytyy maksaa palkkaa. Vapaammin raha liikkuu valuuttamarkkinoilla, jossa se ei ole sidoksissa tuotantoprosesseihin. Vaikka raha ei olisikaan sama kuin pääoma, se lienee kuitenkin ainoa tai ainakin helpoin tapa mitata pääomaan sijoitettua arvoa.

Herrmannista poiketen Piketty käyttää teoksessaan pääomaa ja varallisuutta synonyymeinä, jotka pitävät sisällään sekä ihmisen luoman varallisuuden (kuten tuotantolaitteet ja rakennukset), että muokkaamattomat luonnonvarat. Tämä johtuu siitä, että on erittäin vaikeaa erottaa ihmisen tekemän muokkaamisen vaikutus luonnonvaran arvosta. Hän tiedostaa, että joissakin pääoman määritelmissä (kuten yllä esitellyssä Herrmannin näkemyksessä) hyväksytään pääomaksi vain tuotantoprosessissa suoraan käytetty varallisuus. Hän kuitenkin perustelee valintansa sillä, että arvon säilyttäjänä toimivaa varallisuutta, kuten kultaa, voidaan käyttää myös tuotannontekijänä eli pääomana, vaikkapa koru- tai tietokoneollisuudessa. Kaikilla pääoman muodoilla on hänen mukaansa aina ollut kaksoisrooli myös arvon säilyttäjänä. Analyytinen jaottelu varallisuuteen ja siitä erilliseen pääomaan ei siis toimi käytännössä.<sup>16</sup>

---

<sup>13</sup> Herrmann 2015, 145 - 146, 154.

<sup>14</sup> Herrmann 2015, 179.

<sup>15</sup> Herrmann 2015, 107, 109.

<sup>16</sup> Piketty 2016, s. 54.

Pikettyn määritelmää seuraten tässä esseessä ei tehdä eroa varallisuuden ja tuotantopääoman välillä, sillä keskeistä tämän esseen kannalta on juuri rahassa mitattavan varallisuuden liikkuminen ja kasautuminen, sekä mahdolliset julkisen vallan tai kansainvälisen järjestelmän puuttumiset näihin ilmiöihin.

## 4. Nykyinen globaali järjestelmä<sup>17</sup>

Vaikka kerronkin järjestelmästä yksikössä, tosiassa mitään yhtä järjestelmää ei ole. Sen sijaan on joukko kansainvälisiä järjestöjä, valtioiden välisiä sopimuksia ja käytäntöjä. Ne muodostavat sellaisen verkon sääntelyä, joka rajoittaa yksittäisten valtioiden toimintaa, eli valtiot ovat luovuttaneet näille organisaatioille merkittävän osan suvereeniudestaan, eikä maailmassa siis vallitse valtioiden välinen anarkia. Tästä järjestöjen ja sopimusten kokonaisuudesta käytän nimitystä globaali järjestelmä.

Informaatio- ja kommunikaatioteknologioiden ansiosta globalisaatio on saavuttanut 2000-luvulla aivan uuden tason, sillä nyt kansainvälinen kauppa ei ole enää edes suuryritysten välistä, vaan jopa yksittäisten ihmisten välistä. Myös kaikenlainen järjestäytyminen on mahdollista maanrajojen yli jopa eri mannerten poikki aivan uudella tavalla, kuten sellaiset järjestöt kuten Avaaz<sup>18</sup> osoittavat.

Monien kansainvälisten organisaatioiden perustamisen tarkoituksena on ollut taata rauha ja yhteistyö maiden välillä. Tärkein näistä on YK joka korvasi epäonnistuneen Kansainliiton. Sen peruskirja allekirjoitettiin heti toisen maailmansodan jälkeen, 1945. Useimmat valtiot ovat myös ratifioineet YK:n ihmisoikeusjulistuksen ja siihen liittyvät vaatimukset. YK:n jäsenmaat ovat laillisesti sitoutuneet olemaan hyökkäämättä ja käyttämättä sotilaallista voimaa muuten kuin itsepuolustukseksi. YK:n turvallisuusneuvosto voi kuitenkin tarpeen tullen päättää erilaisista voimakeinoista, kuten taloudellisista pakotteista tai jopa rauhaan pakottamisesta. Koska

---

<sup>17</sup> Tämä luku perustuu teokseen Hurd 2018, jos muuta ei erikseen mainita. Samasta aiheesta lyhyemmin Heywood 2013, 432 - 442.

<sup>18</sup> Linkki löytyy lähteistä kohdasta Avaaz.

turvallisuusneuvoston jäsenillä on kuitenkin päätöksenteossa veto-oikeus, turvallisuusneuvoston on vaikea estää suurvaltojen selvästikään kyseenalaisia toimia. YK:n yleiskokous voi periaatteessa tehdä vaikkapa rauhanturvaamisoperaatioita koskevia päätöksiä niissä tilanteissa, joita turvallisuusneuvosto ei ole käsittelemässä, jopa suurvallan tahdon vastaisesti. Operaatiot vaativat resursseja kuten rahaa ja sotilaita, joiden luovuttaminen YK:n käyttöön riippuu jäsenmaiden halukkuudesta, joten ei ole todennäköistä, että YK toimisi suurvallan intressin vastaisesti. Samoista syistä YK:n kyky puuttua myös valtioiden sisäisiin humanitaarisiin kriiseihin on rajallista, kuten vaikkapa Darfurin tapaus on osoittanut.<sup>19</sup> YK on kuitenkin lähes kaikki maailman valtiot kattava järjestö, jonka alaisuudessa toimii monia äärimmäisen tärkeitä organisaatioita. YK:n elimistä talous- ja sosiaalineuvosto (ECOSOC) pyrkii edistämään sosiaalista oikeudenmukaisuutta globaalisti ja siten sen voi odottaa tukevan mahdollisen globaalin pääomaveron aikaansaamista.

Myös EU:n perustamisen ja laajenemisen keskeisenä syynä on ollut pyrkimys rauhaan. EU:ssa ajatus kaupankäynnin vaikutuksesta rauhaa edistävänä keinona näkyy jo siinä, että sen ”pohjana” oli Euroopan hiili- ja teräsyhteisö, joka siis edisti suuren luokan teollisuutta ja kauppaa jäsenmaiden kesken.<sup>20</sup> Sittenmin EU on laajentunut, mutta liittovaltiota siitä ei ole tullut ja vaikka kehitys on ehkä ollut kohti sellaista, on kuitenkin selviä merkkejä myös muusta: jäsenmaiden sotilaallinen itsenäisyys ja siis yhteisen puolustuksen puuttuminen, populistisen nationalismien nousu ja solidaarisuuden puute maiden kesken esimerkiksi turvapaikka-asioissa. Ehkä selvin EU:n hajoamista ennakoiva ilmiö on Brexit, joka osoittaa, ettei tavallisilla ihmisillä ole ymmärrystä EU:n monimutkaisesta toiminnasta, eikä EU-järjestelmällä siten ehkä ole riittävää legitimitettiä, jota se nyt tarvitsee pysyäksensä koossa. Eurokriisi osoitti ristiriitoja EU:n eteläisten ja pohjoisten valtioiden välillä. Talouden tasapainossa pitäminen ei onnistunut vuonna 2010 kaikilta EU-mailta, mutta nyt 2020 pandemian takia se ei onnistune miltään niistä. Itse asiassa kaikki valtiot velkaantuvat nyt käsittämättömän paljon.<sup>21</sup> Pandemia osoittaa myös parhaillaan, ettei EU:lla taida olla yhtenäisyyttä tai solidaarisuutta vakavan kriisin edessä.<sup>22</sup> Uudestaan nouseva natsismi tai fasismi Euroopassa uhkaa vakavasti EU:n arvoja.<sup>23</sup> Puhe

---

<sup>19</sup> Hurd 2018, 95 - 101.

<sup>20</sup> Hurd 2018, 255.

<sup>21</sup> Hirvasnoro 2020.

<sup>22</sup> Virkkunen 2020.



ihmisoikeuksista ja yhteisistä eurooppalaisista arvoista ei sovi yhteen esimerkiksi Unkarin pääministeri Orbánin toiminnan kanssa: Pandemian avulla hän onnistuu keskittämään lisää valtaa itselleen<sup>24</sup> samalla kun esimerkiksi LGBT-ihmisiä syrjitään ja heidän oikeuksiaan kumotaan erityisesti hänen puolueensa toimesta Unkarissa<sup>25</sup>. Jos näistä ristiriidoista huolimatta EU:ssa järjestettäisiin yhtenäinen pääomaverotus, Euroopan keskuspankki EKP saisi luultavasti tehtäväkseen huolehtia siihen liittyvistä toimista, kuten veroprosenttien määrittämisestä.

Globaalia kaupankäyntiä säätelämään perustettiin Maailman kauppajärjestö (World Trade Organization eli WTO), jonka ytimenä on GATT-sopimus (General Agreement on Tariffs and Trade) alunperin vuodelta 1947. Keskinäistä kauppaa edistävät matalat tariffit maiden välillä ja erityisesti tariffien johdonmukainen soveltaminen kaikkiin osapuoliin samalla tavalla: WTO-jäsenille matalimmat, mitään maata suosimatta. Houkutus käyttää muita kaupan esteitä oman tuotannon suosimiseksi on kuitenkin suuri, joten WTO:lle on annettu valta ratkoa tästä syystä maiden välille syntyviä kiistoja. Epäoikeudenmukaista WTO:ssa on erityisesti se, että rikkaiden maiden paljon tuottamat korkean teknologian tuotteet voivat virrata matalien tariffien ansiosta helposti köyhiin maihin, kun taas köyhien maiden tuottamat maataloustuotteet eivät pysty kilpailemaan rikkaiden maiden tuetun maatalouden kanssa.<sup>26</sup> WTO kuitenkin muodostaa lähes kaiken kansainvälisen kaupan toimintaa ohjaavan järjestelmän, jota ilman edes aiemmin mainitsemaani yksittäisten ihmisten välistä kauppaa ei olisi kovin helppoa käydä, suuryritysten kaupankäynnistä puhumattakaan. WTO:n rooli mahdollisen globaalin verotusjärjestelmän rakentamisessa liittyisi epäilemättä järjestelmän vaatimien sopimusten laatiminen ja niiden toimeenpanon valvonta.

Koska kansainvälinen kauppa vaatii eri maiden valuuttojen vaihtoa ja koska valtioiden talousjärjestelmien on kaupankäynnin kannalta tärkeää olla tasapainossa, perustettiin toisen maailmansodan jälkeen Kansainvälinen Valuuttarahasto (The International Monetary Fund eli IMF). Se on jo luopunut alkuperäisestä, keskeisestä tehtävästään huolehtia valuuttakursseista, sillä Bretton-Woods -järjestelmän tultua puretuksi 1970-luvulla on siirrytty kelluviin

---

<sup>23</sup> Bremmer 2018.

<sup>24</sup> Kakissis 2020; Rankin 2020.

<sup>25</sup> Maurice 2020; Kafkadesk 2020.

<sup>26</sup> Hurd 2018, 134.

valuuttoihin. IMF:n tehtävää on hieman muutettu, mutta keskeinen tarkoitus on edelleen ylläpitää vakautta maailmanmarkkinoilla. Se toimii lainaamalla jäsenvaltioiltaan keräämäänsä rahaa epätasapainossa oleville valtioille, jotka lupaavat korjata talousjärjestelmiään IMF:n vaatimilla tavoilla. IMF:n ohella myös Maailmanpankki (The World Bank) perustettiin toisen maailmansodan jälkeen, mutta sen tehtävä oli nimenomaisesti auttaa sodasta kärsineiden maiden jälleenrakennuksessa myöntämällä lainoja erilaisiin jälleenrakennusprojekteihin. Omien varojensa lisäksi se voi lainata halvalla eli hyvin matalalla korolla rahaa eri valtioilta ja myöntää verrattain matalakorkoisia lainoja valtioille, jotka muuten joutuisivat maksamaan hyvin korkeita korkoja. Se voi myös toimia lainojen takaajana tai myöntää avustuksia. IMF ja Maailmanpankki voisivat globaalissa verojärjestelmässä olla verojen kerääjän ja niistä saatujen tulojen jakajan roolissa.

Viimeisenä kansainväliseen talouteen keskeisesti liittyvänä järjestönä mainitsen Kansainvälisen työjärjestön (The International Labor Organization eli ILO). Se perustettiin jo ensimmäisen maailmansodan jälkeen, koska ymmärrettiin sotien voivan tulevaisuudessa syttyä valtioiden välisten varallisuuserojen takia tai niiden kilpaillessa keskenään työläisten työehtoja heikentämällä ("kilpajuoksu pohjalle"). Tämän suuntaisia taipumuksia on toki ollut nähtävissä viime vuosinakin, mutta ILO:n ansiosta jäsenmailla on kuitenkin jokin minimi, jota ei voida alittaa. ILO:lla ei ole kykyä pakottaa mitään maata hyväksymään suosituksiaan, mutta jäsenmaa voi valita sen "konventioista" jonkin ja tehdä siitä itseään sitovan. Tämän jälkeen näitä sääntöjä rikkova valtio voi joutua ILO:n kehotuksesta muiden jäsenvaltioiden rankaisutoimien kohteeksi. ILO on siis verrattain heikko, pehmeä voimaa hyödyntävä järjestö. Sillä voisi olla kykyä taivutella jäsenvaltioita ja niiden kansalaisia globaalien veron kannalle, sillä pääoman verottaminen on kaikkien palkansaajien etu: mitä vähemmän pääomaa verotetaan, sitä suurempi verotaakka on palkansaajilla.

## 5. Pääoman kasautuminen ja sen haittavaikutuksia

Piketty kertoo, että pääomatulot jakautuvat aina epätasaisemmin kuin työtulot: pääoma ja sen tuottama pääomatulo keskittyvät selvästi enemmän kaikkialla ja kaikkina aikoina. Siinä missä työtulojen ylin kymmenen prosenttia saa 25 - 30 prosenttia kaikista työtuloista, ylin kymmenes pääomatulojen saajista saakin 50 - 90 prosenttia kokonaisvarallisuudesta. Vähemmän tuloja saava puolikas saa merkittävän osan palkkatuloista, mutta varallisuuden perusteella köyhin 50 prosenttia ei omista käytännössä juuri mitään (yhteensä 5 - 10 prosenttia kokonaisvarallisuudesta). Köyhempi puolikas väestöstä siis omistaa suurin piirtein 10 prosenttia siitä, mitä rikkain kymmenesosa.<sup>27</sup>

Myös Sawhill ja Pulliam huomauttavat vaurauden jakautumisen kasvavasta epätasa-arvosta Yhdysvalloissa, jossa vuonna 2016 ylin 20 prosenttia omisti 77 prosenttia kaikesta kotitalouksien vauraudesta. Vuodesta 2010 lähtien, erona aiempiin vuosikymmeniin, ylin 1% väestöstä on omistanut suuremman osan kokonaisvarallisuudesta kuin koko keskiluokka (missä keskiluokaksi on määritelty keskimäinen 60 prosenttia tulojakaumassa). Sawhill ja Pulliam toteavat, että vuonna 2007 alkaneen suuren taantumän jälkeen vain ylin 20 prosenttia on voinut edes palautua taantumasta ja rikkain 1% on kasvattanut tulojaan huomattavasti. He kiinnittävät huomiota myös sukupolvien väliseen eroon: vuodesta 1989 vuoteen 2016 yli 65-vuotiaiden omaisuus kasvoi keskimäärin 68 prosenttia, kun taas alle 35-vuotiaiden omaisuus väheni samassa ajassa 25 prosenttia.<sup>28</sup>

Eurostat raportoi EU:n vuoden 2017 tietojen perusteella, että EU:n suurituloisimman 20 prosentin ja pienituloisimman 20 prosentin suhdeluku oli 5,1. Suomen luku oli pienimpien joukossa (3,5) Bulgarialla luku oli korkein (8,2).<sup>29</sup> Euroopan talous- ja sosiaalikomitea omaksuikin 2017 kannan, jonka mukaan se uskoo tulojen ja omaisuuden jakautumisen eriarvoisuuden olevan ongelma, johon pitäisi puuttua sekä kansallisella tasolla että EU:ssa. Komitea kannatti siirtymistä finanssipolitiikassa työtulojen verottamisesta enemmän

---

<sup>27</sup> Piketty 2016, 224 - 225.

<sup>28</sup> Sawhill & Pulliam 2019.

<sup>29</sup> Eurostat 2019.

varallisuuden verottamiseen, jotta varallisuutta voitaisiin jakaa sinnekin, mihin markkinavoimat eivät sitä jaa.<sup>30</sup>

Jos keskiluokan olemassaoloa ylipäättään pitää hyvänä asiana, Pikettyn huomio, että omistava keskiluokka syntyi nimenomaan niin, että 1900-luvun alun rikkain prosentti, joka omisti siinä vaiheessa puolet kokonaisvarallisuudesta, menetti omaisuuttaan niin, että se omisti 2000-luvun alussa “enää” 20 - 25 prosenttia kokonaisvarallisuudesta. Keskiluokka siis syntyi rikkaimman prosentin kustannuksella.<sup>31</sup>

Jos varallisuuden keskittyminen voi palata siihen, mitä se oli ennen 1900-luvun suuria sotia, se tarkoittaa keskiluokan katoamista. Jos keskiluokan olemassaolo on vakaan yhteiskunnan ehto, on aika ilmeistä, että omaisuuden keskittyminen johtaa yhteiskunnan epävakauteen. Oleellista tässä on myös huomata, että kyse on nimenomaan pääomatulojen vaikutuksesta, sillä työtulot jakautuvat paljon tasaisemmin ja ovat merkitykseltään vähäisemmät, joskaan eivät merkityksettömät.

Pikettyn mukaan amerikkalaisen rahoitusjärjestelmän epävakaisuus johtuu siitä, että tuloerojen kasvu on johtanut keski- ja alaluokkien ostovoiman kasvun pysähtymiseen ja pienituloisten velkaantumiseen. Sen sijaan esimerkiksi suuryritysten johtajien (“superjohtajien”) palkka kasvoi valtavasti 1970-luvulta lähtien. Yhdysvalloissa rikkain promille sai 2010 jo kymmenesosan kansantulosta.<sup>32</sup>

Palkkatulojen merkitys on siis varallisuutta pienempi. Piketty on huolestunut varallisuuden kasautumisesta perintöjen kautta:

Perinnöllä rikastuva kuudennes voi tietenkin lisäksi opiskella ja käydä työssä, ja tämä ryhmä yleensä ansaitsee työllään paremmin kuin palkka-asteikon alempi puolikas. Kyse on sangen huolestuttavasta eriarvoisuuden muodosta, joka saattaa kärjistyä pahemmaksi kuin koskaan aikaisemmin.<sup>33</sup>

---

<sup>30</sup> EESC 2017.

<sup>31</sup> Piketty 2016, 239, 313.

<sup>32</sup> Piketty 2016, 268 - 270, 287.

<sup>33</sup> Piketty 2016, 380 - 381.

Hitaan talouskasvun maailmassa pääoman tuotto on aina suurempi kuin talouskasvu, joten perityt varallisuuserot saavat Pikettyyn mukaan suhteettoman suuren merkityksen. Tämä eriarvoistaa ihmisiä demokratian vastaisesti: syntyperä asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan.<sup>34</sup>

Tarkastellessaan varallisuuden jakautumista globaalisti, Piketty mainitsee, että vuonna 1987 maapallolla oli vain 140 dollarimiljardööriä, kun 2013 heitä oli jo 1400. Samassa ajassa heidän yhteenlaskettu omaisuutensa oli kuitenkin kasvanut yli kaksikymmenkertaiseksi, toisin sanoen yksittäisten miljardöörien omaisuus oli kasvanut keskimäärin kaksinkertaiseksi. Kaikesta varallisuudesta yksityisen varallisuuden osuus, jonka he omistivat, oli kasvanut 0,4 prosentista 1,5 prosenttiin. Tarkastellessaan rikkaita vielä tarkemmin, Piketty osoittaa, että suurimmat voitot ovat menneet nimenomaan kaikkien terävimpään kärkeen: 45 rikkainta henkilöä sai inflaatiokorjattua vuosikasvua 6,8 prosenttia, kun aikuisväestön keskimääräinen varallisuus kasvoi vain 2,1 prosenttia vuodessa. Esimerkiksi hän mainitsee perijän Liliane Bettencourtin, jonka omaisuus on kasvanut samaa tahtia kuin Bill Gatesin vain siksi, että suurella omaisuudella on helppoa ja halpaa saada suuria pääomatuloja, tekemättä itse töitä. Omaisuuden periminen on siis yleisesti ottaen paljon helpompi tapa saavuttaa valtavat rikkaudet, kuin yritystoiminta ja innovointi. Yrittäjistä tuleekin hiljalleen koroillaeläjiä.<sup>35</sup>

Valtioiden sisällä pääoman kasautuminen johtaa kohti monopoleja, jotka lähinnä tukahduttavat innovointia ja rikkaiden haalimat varat ovat poissa talouden kierrosta. Muutaman harvan ihmisen käsittämättömän suuri varallisuus ei auta yhteiskuntaa, etenkin, jos se on kätkeyty veroparatiiseihin. Yhteiskunnasta voi epätasa-arvoisen varallisuudenjaon myötä tulla pian dystopia, josta superrikkaat eristävät itsensä turvamiesarmeijojen vartioimiin palatseihin, köyhtyvän keskiluokan purkaessa pahaa oloaan pakolaisiin ja muihin helppoihin kohteisiin, joihin rikkaiden etuja ajavat poliitikot heitä usuttavat. Näistä joitain esimerkkejä mainitsin edellisessä luvussa EU:n osalta. Samassa luvussa mainitsin myös käsitteen ”kilpajuoksu pohjalle”, joka kuvaa valtioiden käyttäytymistä niiden kilpaillessa yrityksistä ja niiden tarjoamista työpaikoista. Verotuksen keventäminen ja etujen tarjoaminen johtaa siihen, että

---

<sup>34</sup> Piketty 2013, 381 - 383.

<sup>35</sup> Piketty 2013, 391 - 393, 399, 402.

hiljalleen kaikki valtiot poistavat verot ja suorastaan maksavat yrityksille, jotta ne palkkaisivat ainakin jonkin verran oman maan kansalaisia eli äänestäjiä.

## 6. Pikettyn ehdotus globaalista pääomaverosta

Varallisuuden kasautumiseen ja siitä johtuviin ongelmiin ratkaisuksi Piketty esittää verotusta:

Vain verotuksen avulla voidaan hallita demokraattisesti varallisuuden arvaamatonta kasautumista ja silti säilyttää dynaaminen yrityssektori, avoin talous ja kansainvälinen kauppa.<sup>36</sup>

Keinoista paras olisi globaali progressiivinen pääomavero, jota täydentäisi määrätietoinen avoimuuden lisääminen kansainvälisessä rahoitusjärjestelmässä. Sen avulla voidaan välttää tulo- ja varallisuuserojen loputon kasvukierre ja hillitä tehokkaasti maailman varallisuuden huolestuttavaa keskittymistrendiä.<sup>37</sup>

Ilmeinen vaikeus tässä on globaalin järjestelmän luominen, mutta ilman kansainvälistä järjestelmää vaihtoehdoksi jää vain nationalistinen protektionismi ja kasvavat jännitteet valtioiden välillä. Verojärjestelmän suurena etuna olisi sen sijaan mahdollisuus siinä, että se ei uhraa globaalia vapaakauppaa, vaan antaa mahdollisuuden jakaa sen tuomat ”hedelmät” oikeudenmukaisemmin.<sup>38</sup>

Pikettyn vero olisi vuotuinen vero, joka perittäisiin kokonaisvarallisuudesta oli kyse sitten arvopapereista, tuotantovälineistä tai kiinteistöistä tai mistä tahansa. Se olisi progressiivinen, eli sitä korkeampi, mitä suurempi kokonaisvarallisuuden arvo kullakin verotettavalla on. Jotta verotus olisi mahdollista ilman varojen kätkemistä veroparatiiseihin, pitäisi kaikkien omaisuutta koskevien tietojen olla julkisia tai ainakin automaattisesti toimivan verotusjärjestelmän käytettävissä. Veron tarkoitus ei olisi niinkään kerätä varoja julkiselle sektorille, vaan pääasiassa kapitalismin sääntely. Sen vaatima automaattinen järjestelmä myös tuottaisi samalla sellaista

---

<sup>36</sup> Piketty 2016, 402.

<sup>37</sup> Piketty 2016, 471.

<sup>38</sup> Piketty 2016, 472.

tärkeää tietoa varallisuudesta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, jota ei tällä hetkellä ole. Esimerkiksi IMF:llä ei ole tällaista tietoa käytettävissään, mutta jos olisi, se auttaisi välttämään tulevaisuuden pankkikriisejä ja muita globaalin talouden ongelmia.<sup>39</sup>

Veron suuruutta pohtiessaan Piketty huomauttaa, että eräänlaisena rekisterimaksuna pienikin globaali vero toimisi esimerkiksi omaisuuden omistuksen todisteena, josta olisi hyötyä omistajille ja vaikkapa perinnön jakajille. Tällä hetkellä veronalaiset tulot rikkailla ovat lähes olemattomia täysin laillisten verojärjestelyjen ansiosta. Pääomavero kohdistuisi todellisiin omistuksiin ja koska varakkaimmilla pääoman tuotto on moninkertainen keskimääräiseen nähden, heillä olisi myös varaa maksaa korkeamman veroprosentin mukaan. Veroprosentilla voitaisiin myös kannustaa omistajia tavoittelemaan korkeampaa tuottoa sen sijaan, että pitää vain varansa matalan tuoton tilillä.<sup>40</sup>

Globaaliverojärjestelmä olisi keino jakaa varallisuutta oikeudenmukaisemmin paitsi valtioiden sisällä, myös niiden välillä. EU olisi riittävän suuri alue, jotta järjestelmä voitaisiin ottaa käyttöön alkuun vaikka vain sen sisällä. Yksittäisillä valtioilla ei ole mahdollisuutta estää verotettavan omaisuuden piilottamista, mutta mitä suurempi määrä valtioita on järjestelmässä mukana, sen vaikeampaa verotettavien on piilotella tietojaan.<sup>41</sup>

Pikettyn ehdottamassa, alkuun EU:n sisäisestä verojärjestelmässä Euroopan keskuspankki EKP saisi oletettavasti suuren roolin, jos EU:n jäsenmaat päättäisivät ottaa järjestelmän käyttöön. Nationalistit ja EU:n liittovaltiokehitystä vastustavat tahot luultavasti vastustaisivat järjestelmän kehittämistä, ellei heitä saada vakuutetuksi siitä, että sitä ei ole tarkoitettu vain EU:n vaan koko maailman yhteiseksi järjestelmäksi.

---

<sup>39</sup> Piketty 2013, 472 - 475.

<sup>40</sup> Piketty 2013, 476, 481 - 483.

<sup>41</sup> Piketty 2013, 483 - 486.

## 7. Globaalin veron sosialistiset piirteet

Pikettyn ehdotus uudesta verojärjestelmästä pyrkii korjaamaan paitsi talouteen liittyviä ongelmia ylipäättään, myös sekä globaalin että kansallisen tason yhteiskunnallisia epäkohtia. Sen tavoitteena on tehdä maailmasta oikeudenmukaisempi jakamalla varallisuutta nykyistä tasaisemmin ihmisten ja valtioiden välillä. Verotuksen progressiivisuus pitää sisällään ajatuksen ‘jokaiselta kykyjen mukaan, jokaiselle tarpeen mukaan’. Tämä on sosialistisen (tai vasemmistolaisen) ajattelun ydintä. Siinä ei esimerkiksi korosteta (oikeiston tyyliin) yksilön oikeutta työnsä tuottoon, vaan filosofisemmin oikeudenmukaisen yhteiskunnan tai maailman tavoittelua. Myös pyrkimys globaalin järjestelmän rakentamiseen voi tuoda mieleen sosialismin alkuperäiset pyrkimykset maailmanlaajuisesta poliittis-taloudellisesta järjestelmästä. Perintöjen merkitystä varallisuuden kasautumisessa Piketty vastustaa erityisen voimakkaasti, mikä onkin ymmärrettävää, sillä se johtaa epätasa-arvoisiin lähtökohtiin syntyperän perusteella, mikä on ilmeisen epäoikeudenmukaista. Tasa-arvo on myös yhteiskunnan vakauden kannalta merkittävä, kuten sosialistit ovat aina painottaneet.

Vaikka jo sana sosialismi tuntuu pelottavan joitakin, Pikettyn ehdotus on syytä ottaa ja onkin otettu vakavasti. Jotakin sen kaltaista maailma tarvitsee, sillä nykyajan suurimmat ongelmat ja koko talousjärjestelmä ovat globaaleja, eikä kansallisvaltio enää yksin pysty niitä hallitsemaan.

## Lähteet

Avaaz (2020). Osoitteesta <https://avaaz.org/page/en/> katsottu 16.4.2020.

Bremmer, Ian (2018). “These 5 Countries Show How the European Far-Right Is Growing in Power.” Time, 13.9.2018. Osoitteesta <https://time.com/5395444/europe-far-right-italy-salvini-sweden-france-germany/> katsottu 16.4.2020.



EESC, European Economic and Social Committee (2017). "Wealth inequality in Europe: the profit-labour split between Member States (Own-initiative Opinion)." Osoitteesta <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/wealth-inequality-europe-profit-labour-split-between-member-states-own-initiative-opinion> katsottu 20.9.2020.

Eurostat (2019). "Income inequality in EU Member States." Eurostat News, 28.7.2019. Osoitteesta <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190718-1> katsottu 20.9.2020.

Herrmann, Ulrike (2015). *Pääoman voitto. Kasvun, rahan ja kriisien historia*. Alkuteoksesta *Der Sieg des Kapitals - Wie der Reichtum in die Welt kam: Die Geschichte von Wachstum, Geld und Krisen* (2013) suomentanut Mari Janatuinen. Into Kustannus Oy, 2015.

Heywood, Andrew (2012). *Political Ideologies. An Introduction*. An Introduction. 5th ed. Palgrave Macmillan, 2012. Ensimmäinen painos julkaistu 1992.

Heywood, Andrew (2013). *Politics*. 4th ed. Palgrave Macmillan, 2013. Ensimmäinen painos julkaistu 1997.

Hirvasnoro, Kai (2020). "Mitä korona-velkaantumisen jälkeen?" *Kansan Uutiset* 15/2020, s. 25 - 26.

Hurd, Ian (2018). *International Organizations. Politics, Law, Practice*. 3rd ed. Cambridge University Press, 2018 (ensimmäinen painos 2011).

Kafkadesk (2020). "Hungary: Viktor Orban preys on transgender rights amid coronavirus crisis." Kafkadesk, 4.4.2020. Osoitteesta <https://kafkadesk.org/2020/04/04/hungary-viktor-orban-preys-on-transgender-rights-amid-coronavirus-crisis/> katsottu 16.4.2020.

Kakissis, Joanna (2020). "New Law Gives Sweeping Powers To Hungary's Orban, Alarming Rights Advocates." NPR, 30.3.2020. Osoitteesta <https://www.npr.org/sections/coronavirus-live->

updates/2020/03/30/823778208/new-law-gives-sweeping-powers-to-hungarys-orban-alarming-rights-advocates?t=1587056705576 katsottu 16.4.2020.

Maurice, Emma Powys (2020). "Hungary's far-right leader Viktor Orban immediately moves to strip away trans rights after being granted absolute power." PinkNews 1.4.2020. Osoitteesta <https://www.pinknews.co.uk/2020/04/01/hungary-viktor-orban-trans-rights-bill-rule-decree-coronavirus-transphobia-gender-zsolt-semjen/> katsottu 16.4.2020.

Piketty, Thomas (2013). *Pääoma 2000-luvulla*. Alkuteoksesta *Le capital au XXI siècle* suomentaneet Marja Ollila ja Maarit Tillman-Leino. Jälkisanat ja tarkastus, Markus Jäntti. 3. painos. Into Kustannus, 2016. Ensimmäinen painos julkaistu 2013.

Sawhill, Isabel & Pulliam, Christopher (2019). "Six facts about wealth in the United States." Brookings, June 25, 2019. Osoitteesta <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2019/06/25/six-facts-about-wealth-in-the-united-states/> katsottu 20.9.2020.

Rankin, Jennifer (2020). "Hungary's emergency law 'incompatible with being in EU', say MEPs group." The Guardian, 31.3.2020. Osoitteesta <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/31/hungary-emergency-law-incompatible-with-being-in-eu-say-meps-group-viktor-orban> katsottu 16.4.2020.

Virkkunen, Jussi (2020). "Andersson: Ratkaiseva hetki Euroopalle". Kansan Uutiset 16/2020, s. 28.